

Piotr Poniatowski

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

piotr.poniatowski@poczta.umcs.lublin.pl

Krzysztof Wala

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

krzysztof.wala@poczta.umcs.lublin.pl

Przestępstwo kradzieży z włamaniem w ujęciu komparatystycznym

*The Offence of Theft Accompanied by Burglary Seen
from the Comparative Law Point of View*

STRESZCZENIE

Przedmiotem artykułu jest przestępstwo kradzieży z włamaniem w ujęciu prawnoporównawczym. Na wstępie autorzy w sposób syntetyczny opisują przedmiotowy czyn w polskim systemie prawa karnego. Następnie wskazują na rozwiązania przyjęte w szwajcarskim kodeksie karnym, po czym analizują to przestępstwo w systemach prawnych państw nordyckich. W kolejnej części poddają analizie kradzież z włamaniem w kodeksach karnych: słowackim, niemieckim oraz w wybranych państwach Półwyspu Bałkańskiego. Ponadto opisują rozwiązania przyjęte w krajach byłego Związku Radzieckiego i w systemie brytyjskim. Na zakończenie zostały przybliżone dane statystyczne dotyczące omawianego przestępstwa.

Słowa kluczowe: kradzież z włamaniem; prawo karne porównawcze

WPROWADZENIE

Przestępstwo kradzieży z włamaniem zostało spenalizowane w art. 279 polskiego Kodeksu karnego w rozdziale 25 zatytułowanym *Przestępstwa przeciwko*

mieniu. Stanowi ono typ kwalifikowany kradzieży z art. 278. Przepis ten charakteryzuje się syntetycznym ujęciem znamion, stanowiąc, że kto kradnie z włamaniem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Wykładnia pojęcia „włamanie” została pozostawiona doktrynie i orzecznictwu. Przyjmuje się, że włamaniem jest przełamanie zabezpieczeń chroniących przedmiot czynu przed kradzieżą¹. Z reguły włamanie łączy się ze stosowaniem względem zabezpieczenia siły fizycznej ze strony sprawcy. Wyraz temu dał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 1972 r., w którym stwierdzono, że „przez pojęcie włamanie, o którym mowa w art. 208 k.k. [obecnie art. 279 k.k. – P. P., K. W.], należy rozumieć wdarcie się do pomieszczenia przez usunięcie przeszkody materialnej i przy użyciu siły fizycznej – w celu kradzieży”². Wydaje się jednak, że włamanie może polegać również na przełamaniu zabezpieczeń cyfrowych. Tak też stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 września 2004 r., w którym podkreślono, że kod elektroniczny jest *sui generis* zamknięciem dostępu do danej rzeczy dla innych osób, a tym samym stanowi ekwiwalent zabezpieczenia o charakterze fizycznym³.

W polskim systemie prawa karnego nie realizuje znamion przestępstwa z art. 279 k.k. tzw. kradzież z włamaniem, polegająca na tym, że sprawca daje się zamknąć w pomieszczeniu, a następnie, po dokonaniu kradzieży, wychodzi z tego pomieszczenia, przełamując zabezpieczenia⁴. W takich przypadkach, jeśli zachodzą warunki czynu ciągłego, należy zastosować konstrukcję kumulatywnego zbiegu przepisów (art. 278 k.k., penalizującego kradzież w zbiegu z art. 288 k.k., określającym przestępstwo zniszczenia mienia). Drugim możliwym rozwiązaniem, jeśli warunki czynu ciągłego nie zachodzą, jest uznanie takiego zachowania za dwa różne przestępstwa (z art. 278 k.k. i 288 k.k.), co prowadzi do wymierzenia kary łącznej⁵.

Należy także podkreślić, że polski ustawodawca nie czyni dystynkcji między kradzieżą z włamaniem z mieszkania lub innego zamieszkałego pomieszczenia a kradzieżą z włamaniem z pozostałych zabezpieczonych obiektów (magazynów, budynków biurowych, garaży itp.).

Ponadto trzeba pamiętać o art. 283 k.k. Przepis ten stanowi, że w wypadku wypadku mniejszej wagi sprawca kradzieży z włamaniem podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Oceniając dany stan faktyczny jako wypadek mniejszej wagi, należy opierać się na kwantyfikatorach stopnia społecznej szkodliwości czynu (art. 115 § 2 k.k.), gdyż – jak się słusznie wskazuje w doktrynie – istotą wypadku mniejszej wagi jest jego niższy stopień społecznej szkodliwości w relacji do typu podstawowego danego przestępstwa⁶. Polski usta-

¹ M. Kulik, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2015, s. 748.

² Wyrok SN z dnia 17 lipca 1972 r., I KR 137/72, OSNPG 1972, nr 12, poz. 196.

³ Wyrok SN z dnia 9 września 2004 r., V K 144/04, Lex nr 137749.

⁴ Kwestia ta wywołuje jednak kontrowersje w doktrynie. Zob. szerzej: L. Wilk, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. 2, Warszawa 2013, s. 554–555.

⁵ M. Kulik, *op. cit.*, s. 749–750.

⁶ *Ibidem*, s. 746.

wodawca nie przewiduje natomiast okoliczności kwalifikujących przy kradzieży z włamaniem, takich jak np. znaczna wartość skradzionego mienia czy też charakter przedmiotu czynności wykonawczej (znaczenie dla kultury, obiekty kultu religijnego), pozostawiając ich wpływ na wymiar kary ocenie sędziego w ramach sądowego wymiaru kary w granicach przewidzianych w art. 279 k.k. (kara pozbawienia wolności od roku do lat 10)⁷.

UWAGI PRAWNOPORÓWNAWCZE

W zdecydowanej większości przeanalizowanych przez nas ustawodawstw kradzież z włamaniem stanowi typ kwalifikowany kradzieży. Wyjątkiem w tym zakresie jest Kodeks karny Szwajcarii z dnia 21 grudnia 1937 r. W kodeksie tym typ podstawy kradzieży został umieszczony w Księdze drugiej, tytule drugim – *Przestępstwa przeciwko wolności*. Ustawodawca stanowi w nim, że kto dla swojego lub innej osoby zysku przywłaszcza cudzą rzecz ruchomą w celu stałego pozbawienia jej właściciela, podlega karze pozbawienia wolności do lat 5 albo karze pieniężnej. Dodatkowo ustawodawca tworzy cztery typy kwalifikowane: uczynienie sobie z kradzieży stałego źródła dochodu (kara pozbawienia wolności do lat 10 albo kara pieniężna nie niższa niż 90 stawek dziennych), popełnienie kradzieży w grupie przestępczej, stosowanie broni palnej lub innego niebezpiecznego narzędzia, wywołanie przez sprawcę innego szczególnego niebezpieczeństwa w sposobie popełnienia kradzieży (zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 10 albo karą pieniężną nie niższą od 180 stawek dziennych). Wydaje się, że żaden z tych typów nie odpowiada istocie kradzieży z włamaniem. W związku z tym w sytuacji, w której sprawca dokonuje kradzieży z włamaniem, w prawie karnym Szwajcarii przyjmuje się kwalifikację kumulatywną z art. 144 penalizującym niszczenie mienia (kara pozbawienia wolności do lat 3 albo kara pieniężna) oraz z art. 186, a więc czynem polegającym na naruszeniu miru domowego (kara pozbawienia wolności do lat 3 albo kara pieniężna)⁸. Warto podkreślić, że kodeks szwajcarski przewiduje w sankcji za przestępstwo kradzieży możliwość wymierzenia kary pieniężnej. Kara ta, tak jak w polskim systemie prawa karnego, jest wymierzana w stawkach dziennych. Liczba stawek dziennych nie może przekraczać 360, zaś wysokość jednej stawki nie może przekraczać 3000 franków (art. 34 szwajcarskiego Kodeksu karnego).

⁷ Oczywiście obostrzenie kary dla sprawcy przestępstwa kradzieży z włamaniem może mieć miejsce w oparciu o przepisy części ogólnej Kodeksu karnego, takie jak art. 64 (poświęcony recydywie) czy art. 65 (normujący kwestie przestępców „zawodowych”, zorganizowanych grup przestępczych oraz sprawców przestępstw o charakterze terrorystycznym).

⁸ Zob. wyrok Sądu właściwego dla Kantonu Bazylea – Okręg z dnia 2 czerwca 2014 r., www.baselland.ch/fileadmin/baselland/files/docs/gerichte/kantger/recht/2014/sr/2014_06_02_SR_1.pdf [dostęp: 08.04.2017], teza 2.2.2, s. 8–9.

Przeanalizowane przez nas państwa nordyckie cechują się dość syntetycznym ujęciem kradzieży z włamaniem. Należy zauważyć, że w kodeksach karnych Szwecji i Finlandii zakres przedmiotowy kradzieży z włamaniem został ograniczony do aktów polegających na włamaniu się do zamieszkałego budynku. Szwedzkie prawo karne traktuje tego rodzaju zachowania jako tzw. kradzież poważną⁹, przewidując karę pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 6, zaś fińskie ustawodawstwo traktuje je jako kwalifikowaną kradzież¹⁰, przewidując karę pozbawienia wolności od 4 miesięcy do lat 4. Szerzej ujmuje kradzież z włamaniem Kodeks karny Islandii. Z art. 244¹¹ wynika, że przestępstwo kradzieży jest szczególnie poważne np. ze względu na to, jak skradziona rzecz była przechowywana albo ze względu na sposób popełnienia kradzieży. Te dwie okoliczności zdają się odpowiadać kradzieży z włamaniem. Za tego rodzaju kradzież islandzki ustawodawca przewiduje karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 6 lat. Warto zauważyć, że w relacji do typu podstawowego kradzieży (kara pozbawienia wolności do lat 6, co przy treści art. 34 oznacza, że można ją wymierzać w zakresie od 30 dni), w kodeksie karnym Islandii podwyższono jedynie dolną granicę ustawowego zagrożenia. Należy jeszcze wspomnieć, iż w art. 243 k.k. Islandii wskazano, że kara za przestępstwo określone w tym rozdziale (rozdział 26) może być wymierzona tylko wtedy, jeśli sprawca popełnił przestępstwo w celu wzbogacenia się.

Bardzo szczegółowo odpowiedzialność karną za kradzież z włamaniem reguluje słowacki Kodeks karny¹². Art. 212 § 1 (typ podstawowy) stanowi, że kto przywłaszcza sobie rzecz należącą do innej osoby przez jej zagarnięcie, powodując niewielką szkodę, podlega karze pozbawienia wolności do lat 2. Niewielką szkodą jest szkoda powyżej 266 euro (art. 125 słowackiego k.k.). W § 2 wprowadzono różne typy szczególne kradzieży, w pkt 1 wskazując na popełnienie kradzieży przez włamanie, przy czym należy podkreślić, że sankcja w tym wypadku jest taka sama, jak za kradzież zwykłą. Ciekawym rozwiązaniem jest to, że słowacki k.k. w art. 122 § 4 definiuje pojęcie włamania. Według tego przepisu przestępstwo popełnione przez włamanie zachodzi wtedy, gdy sprawca wchodzi do zamkniętego pomieszczenia przez niedozwolone sforsowanie zamka albo innego systemu zabezpieczeń bądź stosując oszustwo, przez które należy rozumieć popełnienie przestępstwa z zastosowaniem sztuczki albo podstępu (art. 122 § 6). Paragrafy od 3 do 5 art. 212 statuuje typy kwalifikowane przestępstw określonych w § 1–2 tego artykułu, a więc odnoszą się także do kradzieży z włamaniem. Zgodnie z art. 212 § 3 sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 3:

– jeśli popełnione przestępstwo spowodowało większą szkodę, przez którą należy rozumieć wartość przynajmniej 10 razy większą od 266 euro,

⁹ Rozdział 8 – *Kradzież, rozbój i inne przestępstwa przeciwko mieniu*, sekcja 4.

¹⁰ Rozdział 28 – *Kradzież, sprzeniewierzenie i nieuprawnione użycie*, sekcja 2 pkt 5.

¹¹ Rozdział 26 – *Przestępstwa polegające na wzbogaceniu się*.

¹² Rozdział 4 – *Przestępstwa przeciwko prawu własności*.

– jeśli sprawca był karany za takie samo przestępstwo w ciągu ostatnich 24 miesięcy,

– w wyniku tzw. szczególnej motywacji. Przez szczególną motywację, zgodnie z art. 140 słowackiego k.k., rozumie się popełnienie przestępstwa: a) na zlecenie, b) w wyniku zemsty, c) w celu zatuszowania lub popełnienia innego przestępstwa, d) ze względu na narodową, etniczną albo rasową nienawiść, e) w wyniku motywacji o podłożu seksualnym.

Zgodnie z § 4 art. 212 sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do lat 10, jeśli:

– popełnione przez niego przestępstwo, określone w § 1–2 tego artykułu, spowodowało istotną szkodę, przez którą należy rozumieć wartość przynajmniej 100 razy większą od 266 euro,

– sprawca działał w szczególny sposób. W tym miejscu należy zauważyć, że działanie w szczególny sposób jest zdefiniowane w art. 138 słowackiego k.k. Jedną ze wskazanych tam okoliczności jest popełnienie przestępstwa przez włamanie. Jak się zdaje, w kontekście czynów polegających na kradzieży z włamaniem, fakt włamania nie może być traktowany jako działanie w szczególny sposób, gdyż stanowi on znamię konstytutywne czynu określonego w art. 212 § 2 pkt 1 słowackiego k.k. Inaczej będzie przy innych przestępstwach, w których działanie w szczególny sposób stanowi znamię kwalifikujące, np. przy zabójstwie – według art. 144 § 2 pkt 3 słowackiego k.k. może zdarzyć się sytuacja, w której sprawcy zabójstwa najpierw dopuszczają się włamania do mieszkania, a następnie zabijają właściciela,

– przestępstwo zostało popełnione w miejscu, któremu należy się szczególny szacunek albo gdzie odbywa się publiczne zgromadzenie lub ceremonia,

– przestępstwo zostało popełnione na rzeczy chronionej na podstawie odrębnych przepisów,

– doszło do zorganizowania przestępstwa.

Ostatni typ kwalifikowany jest przewidziany w § 5 art. 212. Zgodnie z nim sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 10 do 15 lat, jeśli popełnia czyn określony w § 1–2 tego artykułu:

– powodując przez to szkodę na wielką skalę, przez co należy rozumieć wartość przynajmniej 500 razy większą od 266 euro,

– jako członek niebezpiecznej grupy, przez którą należy rozumieć zorganizowaną grupę przestępczą albo grupę o charakterze terrorystycznym (art. 141 słowackiego k.k.),

– w sytuacji kryzysowej, przez którą rozumieć należy: a) akcję ratunkową, b) stan wyjątkowy, c) stan wojenny, d) wojnę – art. 134 § 2 słowackiego k.k.

Słowacki k.k. cechuje się więc kazuistyką w zakresie przestępstwa kradzieży z włamaniem. Przestępstwo to, pod względem zagrożenia karnego, zostało zrównane z typem podstawowym kradzieży. Ustawodawca przewidział jednak

szereg okoliczności kwalifikujących, które – w zależności od ich stopnia społecznej szkodliwości – sukcesywnie podnoszą zagrożenie karne za jego popełnienie, przy czym okoliczności te odnoszą się także do kradzieży zwykłej. Szczególnie zwraca uwagę represyjność typu kwalifikowanego z art. 212 § 5 k.k. (kara pozbawienia wolności od 10 do 15 lat).

Warto zwrócić uwagę również na rozwiązanie niemieckie. Niemiecki Kodeks karny¹³ odróżnia kradzież z włamaniem do mieszkania od kradzieży z włamaniem do innych obiektów. § 243, poświęcony kwalifikowanym typom kradzieży, stanowi w ust. 1, że w szczególnie poważnych wypadkach kradzieży kara pozbawienia wolności wynosi od 3 miesięcy do lat 10. Szczególnie poważny wypadek m.in. zachodzi, gdy sprawca w celu popełnienia przestępstwa włamuje się albo wchodzi do budynku, urzędowej albo biznesowej placówki lub innego zamkniętego miejsca bądź wdziera się do niego, używając wytrychu albo innego narzędzia, bądź ukrywa się w pomieszczeniu (§ 243 ust. 1 pkt 1) oraz jeśli sprawca kradnie mienie specjalnie chronione w zamkniętym opakowaniu albo zabezpieczone przez inne wyposażenie (§ 243 ust. 1 pkt 2). Te dwie okoliczności kwalifikujące zdają się odpowiadać kradzieży z włamaniem. Warto odnotować, że szczególnie przypadek kradzieży nie zachodzi, jeśli wartość mienia jest niewielka. Kradzież z mieszkania jest natomiast kwalifikowana z § 244 ust. 1 pkt 3, który stanowi, że kto popełnia kradzież, na potrzeby której włamuje się albo wchodzi do mieszkania bądź wdziera się do niego, używając wytrychu albo innego narzędzia albo ukrywa się w mieszkaniu, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 10. W przypadkach mniejszej wagi sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Widać wyraźnie, że ustawodawca niemiecki uznaje kradzieże z włamaniem do budynków mieszkalnych za czyny poważniejsze od włamań do innych obiektów, a tym samym przewiduje za nie surowszą odpowiedzialność, polegającą na podniesieniu dolnej granicy ustawowego zagrożenia. Należy też odnotować istnienie § 244a tworzącego typ mega kwalifikowany kradzieży. Zgodnie z tym rozwiązaniem, jeśli sprawca popełnia kradzież w warunkach, o których mowa w § 243 ust. 1 zd. 2 albo § 244 ust. 1 pkt 1 i 3 (a więc dotyczy to także kradzieży z włamaniem zarówno do mieszkania, jak i innych obiektów) jako członek zorganizowanej grupy, której celem jest popełnianie rozbojów albo kradzieży we współudziale z innymi członkami grupy, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Warto zwrócić uwagę, iż niemiecki k.k., określając przestępstwo kradzieży z włamaniem, *expressis verbis* wskazuje, że przestępstwo to może polegać również na ukryciu się w pomieszczeniu celem kradzieży. Jak się zdaje, w pojęciu tym mieścić się będzie zarówno tzw. kradzież z włamaniem, jak i sytuacje, w których sprawca został zamknięty w danym pomieszczeniu, a po dokonaniu

¹³ Rozdział 19 – Kradzież i bezprawne przywłaszczenie.

kradzieży został z niego wypuszczony bez konieczności przełamania zabezpieczeń¹⁴.

Ponadto ciekawie została ukształtowana kradzież z włamaniem w Kodeksie karnym Kosowa z 2012 r.¹⁵ Stanowi ona typ kwalifikowany kradzieży określony w art. 327 pkt 1.1. Zgodnie z tym przepisem, kto popełnia kradzież przez włamanie się, przejście lub przeniknięcie do zamkniętego pojazdu, budynku, lokalu, pudła, bagażnika albo innej zamkniętej przestrzeni z użyciem siły albo przez usunięcie zabezpieczenia, podlega karze grzywny i pozbawienia wolności od 3 do 7 lat. Zwraca uwagę sankcja o charakterze kumulatywnym. Sprawcy wymierza się zarówno grzywnę, jak i karę pozbawienia wolności. W zakresie tej pierwszej należy podkreślić jej wymiar. Zgodnie z art. 46 § 1 kara grzywny nie może być niższa niż 100 euro i nie może przekraczać 25 000 euro. W sytuacji jednak, gdy sprawca popełnił przestępstwo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, co najczęściej ma miejsce w przypadku czynów polegających na kradzieży z włamaniem, grzywna nie może przekroczyć kwoty 500 000 euro¹⁶. Ponadto § 2 art. 327 określa typy mega kwalifikowane, według których sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 do 10 lat, jeśli kradzież kwalifikowana (w tym kradzież z włamaniem) została popełniona w następujących okolicznościach:

- kiedy wartość skradzionego mienia albo usługi przekracza 5000 euro,
- kiedy skradzione mienie służyło celom religijnym albo zostało zabrane z miejsca kultu religijnego lub z miejsca, w którym odbywają się ceremonie religijne,
- kiedy skradzione mienie ma wartość kulturalną, religijną albo historyczną bądź ma szczególną wartość naukową, techniczną lub artystyczną; stanowiło część publicznego zbioru, chronionej prywatnej kolekcji albo publicznej wystawy lub było obiektem przyrodniczym pod specjalną ochroną,
- jeśli rzecz została skradziona z grobu,
- jeśli mienie stanowiło broń,
- sprawca posługiwał się bronią albo innym niebezpiecznym przedmiotem,
- sprawca działał jako członek grupy przestępczej.

¹⁴ Przykładowo sprawca ukrywa się w magazynie i zostaje w nim zamknięty na noc. Na drugi dzień, gdy pracownicy otwierają magazyn, sprawca wychodzi z łupem i oddala się z miejsca zdarzenia.

¹⁵ Rozdział 27 – *Przestępstwa przeciwko własności*.

¹⁶ Zwraca uwagę bardzo wysoka kara grzywny możliwa do wymierzenia za kradzież z włamaniem, jeśli sprawca działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Górna granica, a więc wspomniane 500 000 euro, przyjmując kurs z dnia 7 kwietnia 2017 r. (1 euro = 4,23 zł) wynosi aż 2 115 000 zł. Dla porównania maksymalna grzywna w polskim systemie prawa karnego może wynosić 1 080 000 zł (maksymalne 540 stawek dziennych pomnożone przez 2000 zł, a więc maksymalną wysokość jednej stawki dziennej).

W Kodeksie karnym Serbii z 2005 r. kradzież z włamaniem również została uznana za typ kwalifikowany kradzieży. Art. 204 § 1 pkt 1¹⁷ stanowi, że kto popełnia przestępstwo kradzieży określone w art. 203 serbskiego k.k., podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 8, jeśli zostało ono popełnione przez wtargnięcie albo włamanie się do zamkniętego budynku, mieszkania, pokoju, sejf, szafy albo innej zamkniętej przestrzeni lub przez przełamanie innego mechanicznego albo elektronicznego zabezpieczenia. Warto odnotować, że w przepisie tym ustawodawca wyraźnie stwierdził, że kradzież z włamaniem może polegać także na przełamaniu zabezpieczenia o charakterze elektronicznym. § 3 art. 204 wprowadza typ mega kwalifikowany. Kara pozbawienia wolności wzrasta do rozpiętości od 2 do 10 lat, jeśli kradzież z włamaniem (ale też inne typy kwalifikowane kradzieży) została popełniona w zorganizowanej grupie przestępczej albo wartość przedmiotu czynności wykonawczej przekracza 1 000 000 dinarów¹⁸. Należy zwrócić uwagę, iż ustawodawca serbski odrębnie penalizuje kradzież z włamaniem takich przedmiotów, jak: broń palna, amunicja, materiały wybuchowe, sprzęt bojowy służący do obrony (w tym części składowe takowego sprzętu). Zgodnie z treścią art. 414 ust. 2 sprawca takiego przestępstwa podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 10 lat. Odnotować przy tym trzeba, że czyn ten został umieszczony w rozdziale 35 serbskiego Kodeksu karnego zatytułowanym *Przestępstwa przeciwko Armii Serbskiej*.

W bardzo zbliżony sposób kradzież z włamaniem została określona w Kodeksie karnym Czarnogóry z 2003 r. Art. 240 ust. 1 pkt a¹⁹ stanowi, że sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 8, jeśli kradzież popełniono przez przeforsowanie albo włamanie się do zamkniętego budynku, pokoju, sejf, szafy albo innej zamkniętej przestrzeni lub przez przełamanie przeszkody dla uzyskania takiej rzeczy. W ust. 3 tego artykułu przewidziano typ mega kwalifikowany. W przypadku, gdy wartość skradzionego mienia przekracza 30 000 euro, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 10 lat. Podobnie jak w prawie karnym Serbii, również w Kodeksie karnym Czarnogóry odrębnie spenalizowano kradzież z włamaniem takich przedmiotów, jak: broń, amunicja, materiały wybuchowe oraz sprzęt bojowy służący do obrony (w tym jego części). Zgodnie z art. 470 ust. 2 sprawca takiego czynu podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 10. Przestępstwo to zostało umieszczone w rozdziale 36 zatytułowanym *Przestępstwa przeciwko Armii Czarnogóry*.

Przechodząc do omówienia regulacji państw byłego Związku Radzieckiego, należy podkreślić, że we wszystkich przeanalizowanych 10 kodeksach karnych kradzież z włamaniem stanowi kwalifikowany typ kradzieży (zwykłej albo rabunku czy rozboju – typy multikwalifikowane). Najbardziej syntetycznie ujęto

¹⁷ Rozdział 21 – *Przestępstwa przeciwko własności*.

¹⁸ Przy kursie na dzień 15 czerwca 2016 r. (1 dinar = 0,035 zł) jest to równowartość 35 000 zł.

¹⁹ Rozdział 22 – *Przestępstwa przeciwko mieniu*.

przestępstwo kradzieży z włamaniem w krajach bałtyckich, a więc na Litwie, Łotwie i w Estonii. Z kolei dużą kazuistyką cechują się rozwiązania rosyjskie, gruzińskie i mołdawskie.

Kodeks karny Litwy z dnia 26 września 2000 r. reguluje kradzież zwykłą w art. 178 ust. 1²⁰. Kradzież z włamaniem jest opisana w ust. 2 tego artykułu, zgodnie z którym: „Kto kradnie w sposób szczególnie zuchwały lub kradnie, włamując się do pomieszczenia, magazynu, strzeżonego terenu albo też popełnia kradzież kieszonkową lub kradnie ze środka lokomocji, podlega karze grzywny, karze aresztu, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności na okres do 6 lat”. Art. 180 ust. 2 reguluje kwalifikowany typ rozboju, przez który rozumie się kradzież połączoną z użyciem przemocy fizycznej albo groźbą natychmiastowego użycia takiej przemocy, względnie z doprowadzeniem pokrzywdzonego do stanu bezbronności (art. 180 ust. 1). W przepisie tym czytamy, że „Kto dopuszcza się rozboju, włamując się do pomieszczenia lub używając broni innej niż broń palna, noża lub innego przedmiotu przeznaczonego do zadawania ran, podlega karze pozbawienia wolności na okres do 7 lat”. Art. 28 reguluje instytucję obrony koniecznej. W jego ust. 3 zd. 2 wskazano: „Przekroczenia granic obrony koniecznej nie bierze się pod uwagę [a więc sprawca nie ponosi odpowiedzialności – P. P., K. W.], jeśli nastąpiło ono pod wpływem silnego wzburzenia lub strachu wynikającego z niebezpieczeństwa zamachu albo związane jest z obroną przed włamaniem do lokalu mieszkalnego”. Jest to interesujące rozwiązanie, charakterystyczne nie tylko dla litewskiego Kodeksu karnego.

Podobne do litewskich uregulowania znajdują się w Kodeksie karnym Łotwy z dnia 17 czerwca 1998 r.²¹ Kradzież zwykła i jej kwalifikowane typy są uregulowane w art. 175. Z ust. 3 tego artykułu wynika, że „Kto kradnie przez wejście do mieszkania lub innego pomieszczenia albo też kradnie z magazynu, systemu magazynów lub środka transportu, podlega karze pozbawienia wolności na okres do 5 lat, karze czasowego pozbawienia wolności, karze pracy społecznej lub karze grzywny, z konfiskatą mienia lub bez niej”. Art. 176 ust. 2 opisuje kwalifikowany typ rozboju rozumianego jako kradzież z użyciem przemocy albo groźby jej użycia (art. 176 ust. 1). Z przepisu tego wynika, że:

Kto dopuszcza się rozboju, działając w grupie w wykonaniu podjętego wcześniej porozumienia albo wchodząc do mieszkania lub innego pomieszczenia, względnie dopuszcza się rozboju, zabierając rzecz z magazynu, systemu magazynów lub środka transportu, podlega karze pozbawienia wolności na okres do 8 lat, z konfiskatą mienia lub bez niej, oraz dozorowi policji na okres nie dłuższy niż 3 lata.

²⁰ Przepisy dotyczące każdego rodzaju kradzieży znajdują się w rozdziale 28 – *Przestępstwa i wykroczenia przeciwko mieniu, prawu własności i interesom majątkowym*.

²¹ Zob. rozdział 28 – *Przestępstwa przeciwko mieniu*.

Analogiczne do powyższych rozwiązania zawiera Kodeks karny Estonii z dnia 6 czerwca 2001 r.²² § 199 ust. 1 określa przestępstwo kradzieży zwykłej, natomiast ust. 2 pkt 8 – kradzieży z włamaniem. Zgodnie z tym drugim przepisem „Kradzież [...] popełniona przez włamanie [...] jest karana grzywną albo karą pozbawienia wolności do lat 5”. Z kolei § 200 ust. 2 pkt 9 opisuje kwalifikowany typ rozboju, tj. kradzież z użyciem przemocy (§ 200 ust. 1). W przepisie tym czytamy, że „Rozbój [...] popełniony przez włamanie [...] jest karany pozbawieniem wolności od 3 do 15 lat”.

Rozbudowaną regulację (i to nie tylko, jeśli chodzi o mnogość interesujących nas typów czynów zabronionych, ale też z uwagi na różnorodność sankcji) zawiera Kodeks karny Rosji z dnia 13 czerwca 1996 r.²³ Art. 158 ust. 1 opisuje przestępstwo kradzieży zwykłej (potajemnej)²⁴. W art. 158 ust. 2 lit. b oraz ust. 3 lit. a uregulowano kwalifikowane typy kradzieży potajemnej, różnicując sankcje za włamanie²⁵ do lokalu mieszkalnego oraz włamanie do innych pomieszczeń (budynków). Zgodnie z tym pierwszym przepisem:

Kradzież popełniona [...] przez bezprawne wejście do lokalu użytkowego albo magazynu²⁶ powinna pociągać karę grzywny do 200 tys. rubli albo do równowartości wynagrodzenia lub innych dochodów sprawcy za okres 18 miesięcy, karę pracy obowiązkowej w wymiarze do 480 godzin, karę pracy poprawczej do 2 lat, karę prac przymusowych do 5 lat, połączoną albo nie z ograniczeniem wolności na okres do roku, albo karę pozbawienia wolności do 5 lat, połączoną albo nie z ograniczeniem wolności na okres do roku.

Drugi ze wskazanych przepisów stanowi natomiast, że:

Kradzież popełniona przez bezprawne wejście do lokalu mieszkalnego²⁷ powinna pociągać karę grzywny od 100 do 500 tys. rubli albo do równowartości wynagrodzenia lub innych

²² Zob. rozdział 13 – *Przestępstwa przeciwko własności*.

²³ Zob. rozdział 21 – *Przestępstwa przeciwko mieniu*.

²⁴ Zgodnie z pkt 2 uchwały Plenum Sądu Najwyższego Federacji Rosyjskiej z dnia 27 grudnia 2002 r. N 29 – *Wytyczne praktyki sądowej w sprawach o kradzież, grabież i rozbój* (<https://base.garant.ru/1352873>, dostęp: 08.04.2017; dalej jako: Wytyczne N 29) kradzież potajemna polega na tym, że sprawca zabiera cudzą rzecz pod nieobecność jej właściciela, posiadacza lub innych osób albo w ich obecności, ale niepostrzeżony dla tych osób; względnie sprawca zabiera cudzą rzecz, myśląc, że czyni to potajemnie, lecz w rzeczywistości został zauważony przez wskazane osoby.

²⁵ Zgodnie z pkt 18 Wytycznych N 29 przez „bezprawne wejście” należy rozumieć sprzeczne z prawem jawne albo potajemne wejście do pomieszczenia (budynku itp.) w celu dokonania kradzieży, grabieży albo rozboju. Na równi należy traktować zabór cudzej rzeczy z pomieszczenia bez wchodzenia do niego. Omawiane znamię kwalifikujące nie jest wyczerpane, jeśli sprawca powziął zamiar zaboru rzeczy już po legalnym wejściu do pomieszczenia (zob. pkt 19 Wytycznych N 29). Przepis dotyczący kradzieży (grabieży, rozboju) z włamaniem pochłania przepis penalizujący naruszenie miru domowego (art. 139) oraz – co do zasady – zniszczenie mienia (art. 167). Zob. pkt 19 i 20 Wytycznych N 29.

²⁶ Co do pojęcia lokalu użytkowego i magazynu zob. uwagę 3 do art. 158 k.k. Rosji.

²⁷ Co do pojęcia lokalu mieszkalnego (mieszkania) zob. uwagę do art. 139.

dochodów sprawcy za okres od roku do 3 lat, karę prac przymusowych do 5 lat, połączoną albo nie z ograniczeniem wolności na okres do 1,5 roku, albo karę pozbawienia wolności do 6 lat, połączoną albo nie z grzywną do 80 tys. rubli albo do równowartości wynagrodzenia lub innych dochodów sprawcy za okres 6 miesięcy oraz połączoną albo nie z ograniczeniem wolności na okres do 1,5 roku.

Art. 161 ust. 2 lit. c statuuje odpowiedzialność za kwalifikowany typ kradzieży jawnej (rabunku, grabieży)²⁸:

Rabunek popełniony [...] przez bezprawne wejście do lokalu mieszkalnego lub użytkowego albo do magazynu powinien pociągać karę prac przymusowych do 5 lat, karę pozbawienia wolności do 7 lat, połączoną albo nie z grzywną do 10 tys. rubli albo do równowartości wynagrodzenia lub innych dochodów sprawcy za okres 1 miesiąca oraz połączoną albo nie z ograniczeniem wolności na okres do roku.

Art. 162 ust. 3 opisuje natomiast kwalifikowany typ przestępstwa rozboju (tj. kradzieży połączonej z użyciem przemocy niebezpiecznej dla zdrowia lub życia pokrzywdzonego albo groźbą użycia takiej przemocy – art. 162 ust. 1²⁹). W przepisie tym czytamy:

Rozbój popełniony przez bezprawne wejście do lokalu mieszkalnego lub użytkowego albo do magazynu [...] powinien pociągać karę pozbawienia wolności od 7 do 12 lat, połączoną albo nie z grzywną do 1 mln rubli albo do równowartości wynagrodzenia lub innych dochodów sprawcy za okres 5 lat oraz połączoną albo nie z ograniczeniem wolności na okres do 2 lat.

Podobne do rosyjskich rozwiązania, jeśli chodzi o rodzaje typów czynów zabronionych, zawiera Kodeks karny Gruzji z dnia 22 lipca 1999 r.³⁰ Kradzież zwykła (potajemna) uregulowana jest w art. 177 ust. 1. Kwalifikowane typy tego przestępstwa opisano w art. 177 ust. 2 lit. c, zgodnie z którym „Kradzież popełniona [...] przez bezprawne wejście do lokalu użytkowego albo magazynu powinna pociągać karę pozbawienia wolności od 3 do 5 lat”, oraz w art. 177 ust. 3 lit. c, który stanowi, że „Kradzież popełniona [...] przez bezprawne wejście do lokalu mieszkalnego powinna pociągać karę pozbawienia wolności od 4 do 7 lat”. Z kolei art. 178 ust. 2 lit. c oraz ust. 3 lit. c regulują kwalifikowane typy kradzieży jawnej (rabunku): „Rabunek popełniony [...] przez bezprawne wejście do lokalu użytkowego albo magazynu powinien pociągać karę pozbawienia wolności od 4 do 6 lat” (ust. 2 lit. c); „Rabunek popełniony [...] przez bezprawne wejście do lokalu mieszkalnego powinien pociągać karę pozbawienia wolności od 5 do 8 lat” (ust. 3 lit. c).

²⁸ Zgodnie z pkt 3 Wytycznych N 29 kradzież jawna polega na tym, że sprawca zabiera cudzą rzecz w obecności jej właściciela, posiadacza lub innej osoby, przy czym jest on świadomy, że osoby te rozpoznają bezprawność jego zachowania; nie ma znaczenia, czy wskazane osoby podjęły jakiegokolwiek działania w celu zapobiegnięcia kradzieży.

²⁹ Co do pojęcia przemocy niebezpiecznej dla zdrowia i życia zob. pkt 21 Wytycznych N 29.

³⁰ Zob. rozdział 25 – *Przestępstwa przeciwko mieniu*.

Podobne rozróżnienie, jeśli chodzi o miejsce włamania, zawiera art. 179 w ust. 2 lit. a oraz w ust. 3 lit. b. Przepisy te statuuja kwalifikowane typy przestępstwa rozboju (tj. kradzieży połączonej z użyciem przemocy niebezpiecznej dla zdrowia lub życia pokrzywdzonego albo z groźbą użycia takiej przemocy – art. 179 ust. 1). Zgodnie z art. 179 ust. 2 lit. a „Rozbój popełniony [...] przez bezprawne wejście do lokalu użytkowego albo magazynu powinien pociągać karę pozbawienia wolności od 6 do 9 lat”, natomiast zgodnie z art. 179 ust. 3 lit. b „Rozbój popełniony [...] przez bezprawne wejście do lokalu mieszkalnego powinien pociągać karę pozbawienia wolności od 8 do 12 lat”.

W Kodeksie karnym Mołdawii z dnia 18 kwietnia 2002 r. kradzież z włamaniem została uregulowana w dwóch rozdziałach³¹. Kara za kradzież zwykłą (potajemną) przewidziana jest w art. 186 ust. 1. Z kolei art. 186 ust. 2 lit. c wprowadza karalność kradzieży z włamaniem, stanowiąc: „Kradzież [...] popełniona przez wejście do lokalu użytkowego, magazynu lub budynku mieszkalnego powinna pociągać karę grzywny od 300 do 1000 stawek³², karę prac społecznych od 180 do 240 godzin albo karę pozbawienia wolności do 4 lat”. Art. 187 ust. 2 lit. d tworzy natomiast kwalifikowany typ kradzieży jawnej (rabunku): „Rabunek [...] popełniony przez wejście do lokalu użytkowego, magazynu lub budynku mieszkalnego powinien pociągać karę pozbawienia wolności do 3 do 6 lat, połączoną albo nie z grzywną od 500 do 1000 stawek”. Kwalifikowany typ rozboju (tj. kradzieży połączonej z użyciem przemocy niebezpiecznej dla zdrowia lub życia pokrzywdzonego albo z groźbą użycia takiej przemocy – art. 188 ust. 1), jest uregulowany w art. 188 ust. 2 lit. d, zgodnie z którym „Rozbój [...] popełniony przez wejście do lokalu użytkowego, magazynu lub budynku mieszkalnego powinien pociągać karę pozbawienia wolności od 6 do 10 lat”. Na marginesie rozważań warto zwrócić uwagę na znajdujący się w rozdziale dotyczącym przestępstw przeciwko mieniu przepis art. 192¹ ust. 2 lit. c, zgodnie z którym „Przestępstwo, o którym mowa w ust. 1 [tj. zabór środka transportu bez celu przywłaszczenia – P. P., K. W.], popełnione przez wejście do garażu, innego pomieszczenia albo ogrodzonego lub w inny sposób zabezpieczonego terenu, podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 5 lat”. W rozdziale dotyczącym przestępstw przeciwko zdrowiu publicznemu i życiu społecznemu zawarto z kolei art. 217⁴ ust. 2 lit. d, który stanowi, że „Przestępstwo, o którym mowa w ust. 1 [tj. zabór albo wymuszenie środka odurzającego lub substancji psychotropowej – P. P., K. W.], popełnione przez wejście do lokalu użytkowego, magazynu lub budynku mieszkalnego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 do 8 lat, połączonej albo nie z grzywną od 500 do 3000 stawek”. Kodeks karny Mołdawii zawiera również regulację znaną Kodeksowi litewskiemu. Zgodnie z art. 36 ust. 3

³¹ Zob. rozdział 6 części szczególnej – *Przestępstwa przeciwko mieniu* oraz rozdział 8 części szczególnej – *Przestępstwa przeciwko zdrowiu publicznemu i życiu społecznemu*.

³² 1 stawka to 20 lei, czyli przy kursie na dzień 7 kwietnia 2017 r. około 4 zł. Zob. art. 64 ust. 2 k.k. Mołdawii.

„Działa w obronie koniecznej [nie przekracza jej granic – P. P., K. W.] także ten, kto dopuszcza się czynu zabronionego w celu odparcia zamachu polegającego na gwałtownym wejściu do mieszkania albo innego pomieszczenia [...]”.

Specyficzne rozwiązania znajdują się w Kodeksie karnym Białorusi z dnia 9 lipca 1999 r.³³ Kradzież zwykła (potajemna) jest uregulowana w art. 205 ust. 1. Ust. 2 tego artykułu przewiduje odpowiedzialność za kradzież z włamaniem, stanowiąc: „Kto dopuszcza się kradzieży powtórnie albo działając w grupie lub też przez wtargnięcie do lokalu mieszkalnego, podlega karze grzywny, karze pracy poprawczej do 2 lat, karze aresztu, karze ograniczenia wolności do 4 lat albo karze pozbawienia wolności do 4 lat”. Art. 206 ust. 2 tworzy z kolei kwalifikowany typ kradzieży jawnej (rabunku, grabieży). Zgodnie z tym przepisem:

Kto dopuszcza się rabunku połączonego z przemocą nie niebezpieczną dla życia albo zdrowia pokrzywdzonego albo z groźbą stosowania takiej przemocy lub też dopuszcza się rabunku powtórnie, względnie działając w grupie lub też przez wtargnięcie do lokalu mieszkalnego, podlega karze aresztu, karze ograniczenia wolności do 5 lat albo karze pozbawienia wolności od 2 do 6 lat.

Kwalifikowany typ rozboju (tj. kradzieży połączonej z użyciem przemocy niebezpiecznej dla zdrowia lub życia pokrzywdzonego albo groźbą użycia takiej przemocy – art. 207 ust. 1) został natomiast opisany w art. 207 ust. 2, który stanowi, że „Kto dopuszcza się rozboju połączonego z wtargnięciem do lokalu mieszkalnego lub też dopuszcza się rozboju powtórnie, względnie działając w grupie albo w celu zawładnięcia mieniem w dużym rozmiarze, podlega karze pozbawienia wolności od 6 do 15 lat oraz konfiskacie mienia”. Zwraca uwagę ograniczenie miejsc, z których kradzież z włamaniem jest karalna, tylko do lokalu mieszkalnego (mieszkania, domostwa)³⁴.

Podobne do siebie rozwiązania przewidziane są w kodeksach Ukrainy, Kazachstanu i Armenii. Ukraiński Kodeks karny z dnia 15 kwietnia 2001 r.³⁵ reguluje przestępstwo kradzieży zwykłej (potajemnej) w art. 185 ust. 1. Zgodnie z art. 185 ust. 3 „Kradzież połączona z włamaniem do cudzego domu albo innego pomieszczenia, jak też powodująca znaczącą szkodę dla pokrzywdzonego powinna pociągać karę pozbawienia wolności od 3 do 6 lat”. Kwalifikowany typ kradzieży jawnej (rabunku) jest z kolei przewidziany w art. 186 ust. 3, który stanowi, że „Rabunek połączony z włamaniem do cudzego domu albo innego pomieszczenia, jak też powodujący znaczącą szkodę dla pokrzywdzonego powinien pociągać karę pozbawienia wolności od 4 do 8 lat”. Art. 187 ust. 3 typizuje kwalifikowany typ rozboju (tj. kradzieży połączonej z użyciem przemocy niebezpiecznej dla zdrowia lub życia pokrzywdzonego albo z groźbą użycia takiej przemocy – art. 187 ust. 1): „Rozbój połączony z włamaniem do cudzego domu albo innego

³³ Zob. rozdział 24 – *Przestępstwa przeciwko mieniu*.

³⁴ Ros. жилище, бiał. жылё.

³⁵ Zob. rozdział 6 części szczególnej – *Przestępstwa przeciwko mieniu*.

pomieszczenia powinien pociągać karę pozbawienia wolności od 7 do 12 lat oraz konfiskatę mienia”. Kodeks ukraiński zawiera podobne do rozwiązań mołdawskich i litewskich regulacje dotyczące obrony koniecznej. Zgodnie z art. 36 ust. 5:

Użycie broni lub innych niebezpiecznych przedmiotów w celu obrony przed atakiem uzbrojonej osoby albo atakiem grupy osób lub też w celu odparcia gwałtownego, bezprawnego wtargnięcia do lokalu mieszkalnego albo innego pomieszczenia nie będzie traktowane jako przekroczenie granic obrony koniecznej i nie pociągnie odpowiedzialności karnej, i to niezależnie od rozmiaru szkód wyrządzonych intruzowi.

W Kodeksie karnym Kazachstanu z dnia 16 lipca 1997 r.³⁶ kradzież zwykłą (potajemna) jest spenalizowana w art. 175 ust. 1. Kwalifikowany typ tego przestępstwa jest opisany w art. 175 ust. 2 lit. c, w którym czytamy, że „Kradzież popełniona [...] przez bezprawne wejście do budynku mieszkalnego, usługowego, przemysłowego, magazynu albo do wnętrza pojazdu powinna pociągać karę ograniczenia wolności do 5 lat albo karę pozbawienia wolności do 5 lat, połączoną albo nie z konfiskatą mienia”. Kwalifikowany typ kradzieży jawnej (rabunku, grabieży) jest natomiast uregulowany w art. 178 ust. 2 lit. d, zgodnie z którym „Rabunek popełniony [...] przez bezprawne wejście do budynku mieszkalnego, usługowego, przemysłowego albo magazynu powinien pociągać karę ograniczenia wolności od 3 do 7 lat albo karę pozbawienia wolności od 3 do 7 lat, połączoną albo nie z konfiskatą mienia”. Z kolei art. 179 ust. 2 lic. c dotyczy kwalifikowanego typu rozboju (tj. kradzieży połączonej z użyciem przemocy niebezpiecznej dla zdrowia lub życia pokrzywdzonego albo z groźbą użycia takiej przemocy – art. 179 ust. 1): „Rozbój popełniony [...] przez bezprawne wejście do budynku mieszkalnego, usługowego, przemysłowego albo magazynu powinien pociągać karę pozbawienia wolności od 5 do 10 lat, połączoną z konfiskatą mienia”. Należy dodać również, że zgodnie z art. 32 ust. 3 „Nie stanowi przekroczenia granic obrony koniecznej sytuacja, w której sprawca, stosując środki niewspółmierne do niebezpieczeństwa zamachu, wyrządza szkodę atakującemu, jeśli odpiera zamach polegający na [...] bezprawnym wtargnięciu do lokalu mieszkalnego albo innego pomieszczenia”.

Jeśli chodzi o rozwiązania armeńskie, to Kodeks karny tego państwa z dnia 18 kwietnia 2003 r.³⁷ penalizuje kradzież zwykłą (potajemną) w art. 177 ust. 1. W art. 177 ust. 2 pkt 3 czytamy natomiast, że:

Kradzież popełniona [...] przez bezprawne wejście do mieszkania, magazynu albo innego pomieszczenia jest karana grzywną od 200- do 600-krotności minimalnego wynagrodzenia [obowiązującego w czasie orzekania – art. 51 ust. 1 – P. P., K. W.]³⁸ lub karą pozbawienia wolności od 2 do 6 lat, połączoną albo nie z grzywną w wysokości do 50-krotności minimalnego wynagrodzenia.

³⁶ Zob. rozdział 6 części szczególnej – *Przestępstwa przeciwko mieniu*.

³⁷ Zob. rozdział 21 – *Przestępstwa przeciwko mieniu*.

³⁸ Od 2015 r. minimalne miesięczne wynagrodzenie w Armenii wynosi 55 000 dramów, czyli według kursu na dzień 7 kwietnia 2017 r. około 450 zł.

Kwalifikowany typ kradzieży jawnej (rabunku) jest przewidziany w art. 176 ust. 2 pkt 3, zgodnie z którym „Rabunek popełniony [...] przez bezprawne wejście do mieszkania, magazynu albo innego pomieszczenia pociąga karę pozbawienia wolności od 3 do 6 lat, połączoną z grzywną w wysokości do 50-krotności minimalnego wynagrodzenia”. Z kolei art. 175 ust. 2 pkt 3 opisuje typ kwalifikowany rozboju (bandytyzmu), tj. kradzieży połączonej z użyciem przemocy niebezpiecznej dla zdrowia lub życia pokrzywdzonego albo z groźbą użycia takiej przemocy (art. 175 ust. 1): „Rozbój popełniony [...] przez bezprawne wejście do mieszkania, magazynu albo innego pomieszczenia pociąga karę pozbawienia wolności od 4 do 8 lat, połączoną albo nie z konfiskatą mienia”. Warto zauważyć, że w art. 42 ust. 5, dotyczącym przekroczenia granic obrony koniecznej, znajduje się rozwiązanie identyczne, jak w art. 36 ust. 5 k.k. Ukrainy.

Na koniec zostaną omówione rozwiązania obowiązujące w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. W Anglii i Walii kradzież jest uregulowana w tym samym akcie prawnym, odrębne regulacje mają Irlandia Północna³⁹ oraz Szkocja.

Na terytorium Anglii i Walii obowiązują *Theft Act* z 1968 r. W sekcji 1 zdefiniowano kradzież w typie podstawowym. Zgodnie z tym przepisem „(1) Odpowiada za kradzież, kto nieuczciwie przywłaszcza sobie cudze mienie z zamiarem stałego pozbawienia własności pokrzywdzonego. [...] (2) Nie ma znaczenia, czy kradzież jest popełniona w celu uzyskania korzyści majątkowej dla samego sprawcy”⁴⁰. Sekcja 9 reguluje przestępstwo włamania (*burglary*)⁴¹. Przepis ten stanowi:

(1) Dopuszcza się przestępstwa włamania ten, kto: (a) w sposób bezprawny wchodzi do budynku albo jego części w celu popełnienia czynu, o którym mowa w ustępie 2, lub (b) po bezprawnym wejściu do budynku albo jego części kradnie albo usiłuje dokonać kradzieży mienia tam się znajdującego, względnie powoduje albo usiłuje spowodować ciężki uszczerbek na zdrowiu u innej osoby. (2) Przestępstwa, o których mowa w ust. 1 lit. a, to kradzież mienia z budynku, do którego sprawca wszedł, lub spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu u osoby znajdującej się w tym budynku, względnie bezprawne zniszczenie budynku lub czegokolwiek w nim się znajdującego.

³⁹ Rozwiązania irlandzkie – *Theft Act (Northern Ireland)* z 1969 r. – są prawie identyczne, jak angielskie i walijskie, dlatego różnice zostaną omówione na marginesie prezentacji aktów prawnych dotyczących dwóch ostatnich krajów. Wspomniane poniżej *Definitive Guidelines* są tworzone przez Sentencing Council i mają zastosowanie tylko do Anglii i Walii.

⁴⁰ W sekcjach 2–6 omówiono pojęcia: „nieuczciwie”, „przywłaszcza”, „mienie”, „cudze”, „zamiar stałego pozbawienia własności”. Zgodnie z sekcją 7 sprawca tego przestępstwa podlega karze pozbawienia wolności do lat 7 (w postępowaniu z udziałem przysięgłych – *conviction on indictment*). W Irlandii Północnej kara może sięgać 10 lat pozbawienia wolności. Wskazać należy, że kradzież z pojazdu mechanicznego jest traktowana jako kradzież zwykła (zob. *Theft Offences Definitive Guideline*, obowiązujący od 1 lutego 2016 r., s. 3). Zob. szerzej: D. Ormerod, D. Perry, *Blackstone's Criminal Practice 2016*, Oxford 2015, tezy B4.1–B4.65.

⁴¹ Zob. szerzej: *ibidem*, tezy B4.75–B4.95.

(3) Osoba winna włamania podlega karze (w postępowaniu z udziałem przysięgłych)⁴² pozbawienia wolności na czas nieprzekraczający: (a) lat 14 – jeśli włamania dokonano do budynku mieszkalnego (*domestic burglary*), (b) lat 10 – w pozostałych wypadkach (*non-domestic burglary*)⁴³. (4) Przepisy ust. 1 i 2 oraz ust. 3 lit. a stosuje się także do zamieszkałego pojazdu lub statku, niezależnie od tego, czy ktoś w momencie włamania się w nim znajduje.

Przestępstwo włamania w typie kwalifikowanym⁴⁴ opisano w sekcji 10, zgodnie z którą:

(1) Odpowiada za włamanie w typie kwalifikowanym ten, kto dopuszcza się włamania, mając przy sobie broń palną lub jej imitację albo inną broń ofensywną, względnie materiały wybuchowe; na potrzeby zastosowania tego przepisu: (a) przez „broń palną” rozumie się również broń pneumatyczną, natomiast przez „imitację broni palnej” – przedmiot, który przypomina broń palną, niezależnie, czy można z niego wystrzelić, (b) przez „broń ofensywną” rozumie się przedmiot stworzony w celu powodowania ran u innej osoby albo jej obezwładnienia, względnie do tego przystosowany, a także każdy inny przedmiot, który sprawca zamierza użyć we wskazanym celu, (c) przez „materiały wybuchowe” rozumie się każdy wyrób wyprodukowany w celu dokonywania eksplozji, a także inny wyrób, który sprawca zamierza użyć we wskazanym celu. (2) Osoba winna włamania kwalifikowanego podlega karze dożywotniego pozbawienia wolności⁴⁵.

Ciekawe rozwiązanie wprowadzające karalność czynności przygotowawczych przewiduje sekcja 25, zgodnie z którą „(1) Popelnia przestępstwo, kto, znaj-

⁴² W postępowaniu skróconym (*summary procedure*), tzn. bez udziału przysięgłych, można wymierzyć grzywnę, która musi przekraczać £ 2500 (górną granicę bez ograniczeń w odniesieniu do przestępstw popełnionych 12 marca 2015 r. albo później – zob. www.sentencingcouncil.org.uk/about-sentencing/types-of-sentence/fines, dostęp: 08.04.2017; zob. też sekcję 85 *Legal Aid, Sentencing and Punishment of Offenders Act* z 2012 r.) lub karę pozbawienia wolności do 26 tygodni. Zob. *Burglary Offences Definitive Guideline* z 2011 r., s. 7, 11. Zauważyć trzeba, że w przypadku trzeciego skazania za włamanie do budynku mieszkalnego, w sytuacji określonej w sekcji 11 *Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act* z 2000 r., sąd wymierza karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 3 lata, chyba że zachodzą szczególne okoliczności dotyczące popełnionych przestępstw albo osoby sprawcy, w świetle których taki wyrok byłby niesprawiedliwy. Sąd może orzec również środek kompensacyjny lub inny środek karny (zob. *Burglary Offences Definitive Guideline* z 2011 r., s. 10, 14 oraz sekcję 130 *Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act* z 2000 r.). Wskazane przepisy aktów prawnych, o których tu mowa, nie mają zastosowania w Irlandii Północnej.

⁴³ W Irlandii Północnej przewidziana jest kara pozbawienia wolności do lat 14, niezależnie od miejsca włamania.

⁴⁴ Zob. szerzej: D. Ormerod, D. Perry, *op. cit.*, tezy B4.96–B4.106.

⁴⁵ Zgodnie z sekcją 225 *Criminal Justice Act* z 2003 r. sąd orzeka karę dożywotniego pozbawienia wolności jeśli: 1) sprawca ukończył 18 lat, 2) zachodzi znaczne ryzyko wyrządzenia ciężkich szkód dla członków społeczeństwa (spowodowanie śmierci albo ciężkiego uszczerbku fizycznego lub psychicznego), związane z możliwością popełniania przez sprawcę ciężkich przestępstw w przyszłości, 3) przestępstwo zagrożone jest karą dożywotniego pozbawienia wolności, 4) sąd uzna, że ciężar przestępstwa przemawia za orzeczeniem takiej kary. Przepis ten nie ma zastosowania w Irlandii Północnej. Zgodnie z *Burglary Offences Definitive Guideline* z 2011 r. co do zasady sąd powinien wymierzać za omawiane przestępstwo karę pozbawienia wolności w granicach od roku do lat 13, przy czym orzekanie następuje wyłącznie w postępowaniu z udziałem przysięgłych (*ibidem*, s. 3).

dując się poza swoim mieszkaniem, posiada przedmioty, które mogą służyć do dokonania włamania albo kradzieży. (2) Sprawca tego przestępstwa podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 (w postępowaniu z udziałem przysięgłych) [...]”⁴⁶.

Jeśli chodzi o rozwiązania szkockie, to wskazać należy, że przestępstwo kradzieży i jego typy kwalifikowane nie są spenalizowane w akcie prawnym i wynikają z orzecznictwa (*common law*)⁴⁷. Kradzież polega na bezprawnym zabraniu cudzej rzeczy w celu przywłaszczenia bez zgody pokrzywdzonego albo innej osoby, która jest uprawniona do władania rzeczą. Sprawca nie musi działać w celu uzyskania dla siebie korzyści majątkowej. Szkockie prawo przewiduje kilka typów kwalifikowanych przestępstwa kradzieży, m.in. kradzież z włamaniem (*theft by housebreaking*) i kradzież z zamkniętego miejsca (*theft by opening lockfast place*)⁴⁸. Kradzież z włamaniem polega na wejściu do domu po przełamaniu jego zabezpieczeń i zabraniu rzeczy tam się znajdującej⁴⁹. Przez „dom” rozumie się zadaszony budynek, niezależnie od tego, czy jest wykończony czy nie, oraz część takiego budynku, który jest zamieszkały (*domestic housebreaking*) albo ma charakter użytkowy/gospodarczy (*non-domestic housebreaking*), przy czym budynek ten musi być zabezpieczony przed dostępem osób nieuprawnionych. Jako kradzież z włamaniem traktowana jest sytuacja, gdy złodziej nie wchodzi do budynku, lecz – znajdując się poza nim – zabiera rzecz przy pomocy jakiegoś przedmiotu (np. sznura, długiego pręta). Jeśli sprawca włamuje się do domu, aby ukraść z niego rzecz, jednak nic nie zabiera, to popełnia przestępstwo włamania w celu kradzieży (*housebreaking with intent to steal*). Jeśli zaś sprawca próbuje nieskutecznie włamać się do domu w celu kradzieży, odpowie za usiłowanie włamania w celu kradzieży (*attempted housebreaking with intent to steal*). Kradzież z zamkniętego miejsca polega natomiast na przełamaniu zabezpieczeń zamkniętego miejsca

⁴⁶ Co do wymiaru kary za to przestępstwo zob. *Theft Offences Definitive Guideline*, s. 21–24. Oczywiście w postępowaniu karnym należy udowodnić oskarżonemu, że posiadał te przedmioty w celu dokonania włamania albo kradzieży. Zob. wyroki: *England and Wales Court of Appeal (Criminal Division): Hayden, R v* [1999] EWCA Crim 1408 (17th May, 1999) oraz *Reader & Ors, R v* [1998] EWCA Crim 1226 (7th April, 1998) – www.bailii.org [dostęp: 08.04.2017]. Zob. szerzej: D. Ormerod, D. Perry, *op. cit.*, tezy B4.150–B4.158.

⁴⁷ Zob. na temat tych przestępstw szeroko: A.M. Cubie, *Scots Criminal Law*, 3rd Edition, Bloomsbury Professional Limited 2010, s. 229–254; A. Alison, *Principles of the Criminal Law of Scotland*, Edinburgh – London 1832, s. 250–328; J. Burnett, *A Treatise on Various Branches of the Criminal Law of Scotland*, Edinburgh 1811, s. 111–144.

⁴⁸ Orzekanie we wskazanych sprawach następuje przed Sądem Szeryfa (Sherrif Court) w postępowaniu skróconym (*summary procedure* – bez udziału przysięgłych; zgodnie z sekcją 5 ust. 2 *Criminal Procedure [Scotland] Act* z 1995 r. można wtedy orzec grzywnę w wysokości nieprzekraczającej £ 10 000 [zob. sekcję 228 ust. 8 wspomnianego aktu] albo karę pozbawienia wolności do roku) albo w postępowaniu zwyczajnym (*solemn procedure* – z udziałem przysięgłych; można wtedy orzec karę pozbawienia wolności do lat 5 – zob. sekcję 3 ust. 3 wspomnianego aktu).

⁴⁹ Na temat pojęcia włamania zob. S. Christie, *Introduction to Scots Criminal Law*, Pearson Education Limited 2003, s. 205–206.

i zaborze rzeczy tam się znajdujących. Przez „zamknięte miejsce” rozumie się pokoje, szafki, szuflady, sejfy, biurka, kasetki, gabloty, samochody oraz wszelkie inne przedmioty, które są zamykane na zamek, a które nie są samodzielny budynkiem (lokałem). Przestępstwo to pozostaje często w zbiegu z kradzieżą z włamaniem. Jeśli sprawca otwiera zamknięte miejsce w celu kradzieży, ale nic z niego nie zabiera, to popełnia przestępstwo otwarcia zamkniętego miejsca w celu kradzieży (*opening a lockfast place with intent to steal*).

PODSUMOWANIE

W zdecydowanej większości przeanalizowanych regulacji kradzież z włamaniem stanowi typ kwalifikowany kradzieży, a tym samym jest zagrożona bardziej surową karą niż kradzież zwykła. W niektórych państwach omawiane przestępstwo jest pod względem zagrożenia karnego zrównane z kradzieżą zwykłą (Słowacja), w innych zaś ustawodawca w ogóle nie wyodrębnia tego rodzaju kradzieży (Szwajcaria).

W większości państw ustawodawca nie czyni dystynkcji między kradzieżą z włamaniem z mieszkania a kradzieżą z włamaniem do innych obiektów. Są jednak państwa (Niemcy, Rosja, Gruzja, Anglia i Walia), gdzie takie różnicowanie jest przewidziane, co pociąga za sobą różnicowanie zagrożenia karnego. Są także systemy prawne (Szwecja, Finlandia, Białoruś), w których ustawodawca wyróżnia na tle kradzieży zwykłej jedynie kradzież z włamaniem do lokalu mieszkalnego.

W niektórych ustawodawstwach (Islandia, Estonia) nie określa się ustawowo obiektów, do których ma nastąpić włamanie, w innych zaś (Serbia, Kosowo, Czarnogóra, Ukraina) wskazuje się na obiekty, do których można się włamać, przy czym ich lista często ma charakter otwarty. W niektórych kodeksach karnych (Litwa, Łotwa, Kazachstan) wśród tych miejsc wskazuje się na środek transportu.

W niektórych państwach ustawodawca tworzy typy mega kwalifikowane kradzieży z włamaniem, przy czym najczęściej okolicznościami kwalifikującymi są wartość skradzionego mienia i popełnienie czynu w zorganizowanej grupie przestępczej (Serbia, Kosowo, Słowacja, Mołdawia). W kodeksach karnych państw byłego ZSRR (Łotwa, Litwa, Estonia, Ukraina, Białoruś, Rosja, Kazachstan, Gruzja, Armenia, Mołdawia) typy mega kwalifikowane przybierają postać kwalifikowanych wersji rozboju czy rabunku (grabieży), tj. kradzieży jawnej.

W zakresie sankcji za kradzież z włamaniem wszystkie przeanalizowane ustawodawstwa przewidują terminową karę pozbawienia wolności, przy czym jej rozpiętość jest bardzo zróżnicowana. Są państwa (Rosja, Łotwa, Litwa, Estonia, Białoruś, Kazachstan, Mołdawia), gdzie obok kary pozbawienia wolności przewidziane są inne sankcje alternatywne. W Kodeksie karnym Kosowa ustawodawca

przewidział za kradzież z włamaniem sankcję kumulatywną – karę pozbawienia wolności i karę grzywny. Kwestia ta nie obejmuje ewentualnej modyfikacji sankcji na podstawie przepisów części ogólnej.

Tab. 1. Przestępstwa kradzieży z włamaniem stwierdzone w latach 2010–2014. Współczynniki na 100 tys. mieszkańców

Państwo	2010	2011	2012	2013	2014
Anglia i Walia	942	896	816	781	720
Armenia	82	82	65	70	b.d.
Białoruś	228	210	176	156	138
Chorwacja	429	448	449	434	360
Czarnogóra	222	198	222	189	152
Estonia	246	216	211	166	b.d.
Finlandia	346	355	332	315	335
Gruzja	292	b.d.	b.d.	b.d.	40
Irlandia Północna	659	621	523	500	484
Islandia	901	592	425	336	b.d.
Kazachstan	198	351	264	279	b.d.
Kosowo	384	414	378	412	392
Łotwa	72	b.d.	48	47	31
Mołdawia	111	150	144	56	150
Niemcy	486	515	526	533	552
Polska ^a	368	356	336	311	300
Rosja	249	219	193	172	164
Serbia	208	240	244	344	344
Słowacja	274	239	219	206	174
Szkocja	477	459	405	419	386
Szwajcaria ^b	799	828	927	855	783
Szwecja	993	1002	929	894	921

b.d. – brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Eurostatu, United Nations Office on Drugs and Crime oraz „Rocznika Statystycznego RP” 2015.

^a Warto zauważyć, że liczba stwierdzonych w Polsce przestępstw kradzieży z włamaniem (i w związku z tym współczynnik na 100 tys. mieszkańców) sukcesywnie spada. W latach 2003–2008 współczynnik ten wynosił odpowiednio: 766, 693, 575, 452, 368 i 322. W latach 2009–2010 nastąpił niewielki wzrost. Wskazany współczynnik wynosił wtedy odpowiednio 351 i 368. Po 2012 r. współczynnik ten znowu zaczął spadać. Generalnie liczba stwierdzonych kradzieży z włamaniem spadła w 2014 r. ponad dwukrotnie w stosunku do 2003 r. Wydaje się, że przyczyn takiego stanu rzeczy można upatrywać w coraz lepszych zabezpieczeniach budynków (jak ochrona, alarmy, drzwi i okna antywłamaniowe), spadającej liczbie ludzi trzymających większą ilość pieniędzy czy kosztowności w domu, a także mniejszej opłacalności dokonywania tego typu zamachów na mienie w kontekście większej skuteczności pracy policji oraz łatwości popełniania

BIBLIOGRAFIA

- Alison A., *Principles of the Criminal Law of Scotland*, Edinburgh – London 1832.
- Burnett J., *A Treatise on Various Branches of the Criminal Law of Scotland*, Edinburgh 1811.
- Christie S., *Introduction to Scots Criminal Law*, Pearson Education Limited 2003.
- Cubie A.M., *Scots Criminal Law*, 3rd Edition, Bloomsbury Professional Limited 2010.
- Kulik M., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2015.
- Ormerod D., Perry D., *Blackstone's Criminal Practice 2016*, Oxford 2015.
- Uchwała Plenum Sądu Najwyższego Federacji Rosyjskiej z dnia 27 grudnia 2002 r. N 29 – *Wytoczne praktyki sądowej w sprawach o kradzież, grabież i rozbój*, <https://base.garant.ru/1352873> [dostęp: 08.04.2017].
- Wilk L., [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. 2, Warszawa 2013.
- www.sentencingcouncil.org.uk/about-sentencing/types-of-sentence/fines [dostęp: 08.04.2017].
- Wyrok Sądu właściwego dla Kantonu Bazylea – Okręg z dnia 2 czerwca 2014 r., www.baselland.ch/fileadmin/baselland/files/docs/gerichte/kantger/recht/2014/sr/2014_06_02_SR_1.pdf [dostęp: 08.04.2017].
- Wyrok SN z dnia 17 lipca 1972 r., I KR 137/72, OSNPG 1972, nr 12, poz. 196.
- Wyrok SN z dnia 9 września 2004 r., V K 144/04, Lex nr 137749.

SUMMARY

The subject of the paper is the offence of theft accompanied by burglary seen from the comparative law point of view. First the Authors describe synthetically this offence in the Polish system of criminal law. Then they describe the solutions functioning in the Swiss Criminal Code and they analyse this offence in the legal systems of the Nordic states. Next the discussion concentrates on theft accompanied by burglary in the criminal codes of Slovakia, Germany and in chosen Balkan states. Moreover, the Authors describe the solutions functioning in the states that used to be a part of the former Soviet Union, as well as in the British system. Finally statistical data referring to the discussed offence are presented.

Keywords: burglary; housebreaking; comparative criminal law

przestępstw z wykorzystaniem Internetu. Warto zwrócić uwagę, że ogólna liczba przestępstw stwierdzonych w Polsce w ostatnich latach spada (1 379 962 w 2005 r. i 881 401 w 2014 r.), jednak procentowo spadek ten jest mniejszy niż w przypadku przestępstwa kradzieży z włamaniem.

^b Chodzi tu oczywiście o czyn opisany jako kradzież z włamaniem, a nie kwalifikację prawną – zob. uwagi dotyczące Kodeksu karnego Szwajcarii.